

Vysoká škola evropských a regionálních studií

**Ohledání místa činu a kriminalistické
stopy**

Bakalářská práce

Jméno a příjmení: Jarmila Kovaříková

Jméno a příjmení vedoucího bakalářské práce: Mgr. Hovorka Jaroslav

Místo, měsíc a rok odevzdání bakalářské práce: Příbram, 6.4.2019

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma: „Ohledání místa činu a kriminalistické stopy“ vypracovala samostatně, s použitím bibliografických pramenů, citací a pramenů uvedených v seznamu literatury.

V Příbrami dne:

Podpis

Poděkování

Ráda bych poděkovala panu Mgr. Hovorkovi za to, že mi po celou dobu mé práce byl nápomocen a poskytoval mně veškeré rady, které jsem k mé práci potřebovala. Dále bych chtěla poděkovat své rodině a všem, kteří mě podporovali a věřili mi.

Abstrakt

KOVAŘÍKOVÁ, Jarmila *Ohledání místa činu a kriminalistické stopy*. Příbram, 2019. Bakalářská práce. Vysoká škola evropských a regionálních studií. Vedoucí práce. Mgr. Hovorka Jarolav

V Bakalářské práci řeším v první části ohledání místa činu, co je to místo činu a vše co je s místem činu spojeno. Ve druhé části řeším, jaké jsou postupy a úkoly na místě činu. Ve třetí části se zabývám kriminalistickými stopami. Popisuji podrobně pět stop kriminalistických. Ve čtvrté části pokračuji v kriminalistických stopách a to ve vyhledávání a zajištění těchto stop.

Abstract

KOVAŘÍKOVÁ, Jarmila *Searching for crime scene and forensic traces*. Příbram, 2019. Bachelor thesis. College of European and Regional Studies. Thesis supervisor. Mgr. Hovorka Jarolav

In the Bachelor Thesis I deal with the crime scene in the first part of the review, what the crime scene is and what is associated with the crime scene. In the second part I deal with the procedures and tasks at the crime scene. In the third part, I am dealing with criminalistic tracks. So I describe in detail five feet of criminalistic. In the fourth part, I continue in the criminalistic footsteps of searching and securing these tracks.

Klíčová slova

Stopa, místo činu, ohledání, kriminalistické taktiky, kriminalistické techniky.

Track, Scene, Searching, Criminalistic tactics, Criminalistic techniques

Obsah

Úvod	10
1 Cíle a metodika při ohledání místa činu	12
2 Ohledání místa činu.....	13
2.1 Pojem.....	13
2.2 Zásady ohledání	15
Ohledání je velmi odbornou kriminalistickou praktickou činností, která je vymezena několika zásadami a mezi ně patří:.....	15
a) Neodkladnost ohledání	15
d) Řízení jediným vedoucím.....	15
2.3 Druhy ohledání místa činu.....	16
3 Postupy a úkoly na místě činu	22
3.1 Algoritmus postupu na místě činu při ohledání	22
4 Kriminalistické učení o stopách.....	24
4.1 Biologické stopy	26
4.2 Daktyloskopické stopy	26
4.3 Trasologické stopy	28
4.4 Mechanoskopické stopy	30
4.5 Balistické stopy.....	32
4.6 Chemické stopy.....	38
4.7 Pyrotechnické stopy	39
5 Ohledání, vyhledání, zajištění a dokumentace kriminálních stop.....	41
5.1 Vyhledávání biologických stop	46
5.2 Vyhledávání daktyloskopických stop.....	48
5.3 Vyhledávání a zajišťování trasologických stop	49
5.4 Vyhledávání a zajišťování mechanoskopických stop	49
5.5 Vyhledávání balistických stop	50
Závěr:.....	51

Úvod

Tato bakalářská práce se nazývá „Ohledání místa činu a kriminalistické stopy.“ Téma je velice zajímavé a je dobré se nad tím zamyslet.

U ohledání místa činu se můžeme zamyslet nad spoustou věcí, například co vše spadá do ohledání místa činu. Lze zde zjistit, co je to místo činu a jak je rozsáhlé. Jelikož místo činu není pouze místo nalezení oběti, ale spadají pod to i okolní místa. Mezi okolní místa se může považovat místo, kde oběť bydlela, nebo se během činu nalézala. Je také rozsáhlé v časovém rozmezí. Trestný čin se zkoumá i v delším časovém období.

Je také zajímavé, kolik kriminalistických stop se v kriminalistice při spáchání trestného činu nebo přestupku může používat k zajištění důkazu při přestupku.

Ohledání místa činu je z jedných nejdůležitějších kriminalistických metod, které se využívají při řešení například u nehody, vraždy, krádeži a dalších trestních činů. Ohledání se provádí na místě, kde byl spáchán trestní čin nebo přestupek. S tímto ohledání je spojeno dalších metod, které mohou být kriminalistům k nápomoci při hledání pachatele.

Ohledání místa činu je jednou z nejvíce odpovědné práce v kriminalistice. Je také upravená právními normami. Těmito normami se musí kriminalisté řídit při uplatňování metod a postupů, které se zabývají trestnou záležitostí.

Výsledkem vyšetřování musí být získání celého souboru kriminalistických stop, které pomáhají k dopadení pachatele, který spáchal trestný čin. Proto, toto vyšetřování musí být důkladně provedeno, aby nebyl odsouzen nevinný. Aby nedošlo k tak zásadní chybě a pochybení kriminalistů, tak se používají nejvhodnější techniky a taktiky. Často se stává, že pracovníci při ohledání použijí špatnou metodu a tím mohou přijít o důkazy. V nejhorším případě se může stát, že dané důkazy neuzná soudce a to je způsobené použitím nevhodných taktik a metod.

Ohledání místa činu musí být i dostatečně chráněno před vstupem na místo cizích osob, které mohou zničit stopy a tím stíží a prodlouží vyšetřování. Při ohledání se postupuje opatrně a ne s nedbalostí. K nedbalosti spadá podcenění důležitosti ohledání,

neznalost postupů, nezkušenost osob a málo času. Stopy bývají dost často zničeny i počasím a povětrnostními podmínkami.

Následkem pochybení na místě činu či zničení stop a důkazů je velice nepříjemné, převážně pro oběť. Pachatel nemusí být potrestán podle zásluh.

Tady je vidět, že je ohledání místa činu velice důležitý proces pro odhalování, objasňování a vyšetřování trestných činů. Ty se nesmí zapomenout řídit podle zásad a právních norem.

1 Cíle a metodika při ohledání místa činu

Cílem této bakalařské práce je poukázat na ohledání místa činu a na jeho kriminalistické stopy. Tato práce poukazuje na to, co je to ohledání místa činu při trestné události a ukazuje, jaké můžeme používat kriminalistické stopy při těchto činech a přestupcích. Cílem bude i poukázat na to, jak by mělo vypadat vyšetřování na daném místě činu. To je například vyšetřování různých trestných činů nebo přestupků.

V metodice se nachází teoretická část práce, která je zaměřena na analýzu a popis získaných dat. Ty byly shromážděny s kriminalistickými metodami ohledání místa činu a kriminalistických stop, které zde lze nalézt. Práce bude koncipována jako teoretická a bude obsahovat pět kapitol.

V první kapitole jsou uvedeny cíle a metody, které budou použity k vytvoření práce.

V druhé kapitole je uvedené celkové ohledání místa činu. Jeho pojem, zásady a druhy.

Ve třetí kapitole je postup a úkoly na místě činu. A to před příjezdem a po příjezdu na místo činu.

Ve čtvrté kapitole jsou uvedeny některé kriminalistické stopy a pět ze stop je podrobně rozepsáno.

V páté kapitole je uvedeno vyhledávání a zajištění těchto kriminalistických stop.

2 Ohledání místa činu

2.1 Pojem

Ohledání je kriminalistická metoda, kterou se na základě bezprostředního pozorování zjišťuje, zkoumá, hodnotí a podchycuje materiální situace nebo stav objektů, majících vztah k prověřované události, k jejímu poznání a získání důkazů i dalších informací důležitých pro trestní řízení.

Podstata ohledání tedy spočívá v tom, že policejní orgány poznávají bezprostředně svými smysly realie a fakta o konkrétní události, o jejím charakteru a o kriminalisticky relevantních informacích, která mají kriminalisticko-taktický význam. Ohledání, jakožto kriminalistická metoda v sobě zahrnuje nejen pozorování a zkoumání, ale i postupy, kterými je dosahováno účelu ohledání. Tím je vyhledání, zajištění, zadokumentování a popsání kriminalisticky významných skutečností, zejména kriminalistických stop.

Pro ohledání je typické, že je úzce propojeno smyslové, empirické poznávání materiální situace a objektů materiálního prostředí spolu s logickým myšlením člověka, který ohledání provádí. Základní poznávací metodou ohledání je pozorování. Tato metoda je založena na bezprostředním, přímém a cílevědomém pozorování s využitím všech smyslů člověka. Během pozorování se aktivně využívá zejména zraku, hmatu, sluchu nebo čichu. Jen výjimečně chuti, tedy v případech, kdy je látka rozptýlena ve vzduchu a registrována chuťovými pohárky člověka.

Význam ohledání pro proces odhalování trestné činnosti je ten, že jeho prostřednictvím se zjišťuje a zkoumá podstatná a významná část důležitých kriminalistických stop trestného činu, jeho pachatele, kriminalisticky relevantních událostí a příčin jejich vzniku. Výsledky ohledání, zvláště pak ohledání místa činu, dovolují orgánům činným v trestním řízení správně stanovit a určit kriminalistické verze pro další činnosti při odhalování.

Na kvalitě provedeného ohledání zcela nepochybně závisí úspěch celého dalšího postupu objasňování konkrétního trestného činu. Ohledání je kriminalistickou metodou, a její význam je tak důležitý pro trestní právo, že jeho postup a podmínky jsou upraveny trestním řádem.

Při ohledání dokumentů je cílem zjištění a zajištění takových informací, které dokumenty povyšují na věcné nebo listinné důkazy, které souvisí s vyšetřovanou událostí. Ohledání dokumentů má tedy odpovědět na otázku, zda daný dokument má vztah k prověřované události nebo zda může být dokonce listinným důkazem.

Příprava ohledání je svým charakterem jedním ze složitých a náročných úkonů, zvláště ohledání místa činu představuje zkoumání celé řady objektů, místností, terénu nebo jejich částí, které jsou mnohdy značně rozlehlé a podmínky, za nichž se ohledání provádí, jsou často nepříznivé.

Vyhodnocení výsledků ohledání má objektivně a důkladně prozkoumat mechanismus kriminalisticky relevantní události je možné jen tehdy, je-li známá jak počáteční, tak i konečná struktura místa, prostředí nebo stavu jednotlivých objektů ohledání.

Jejich srovnáním se zjistí případné nejasnosti, které vznikly po činu na místě, a ty mohou přinést důležité informace. Mohou to být informace o tom, čím byl trestný čin spáchán, v kolik hodin se tak stalo a zda byl spáchán na daném místě nebo jiném místě.

Policejní orgán po vyhodnocení pozorovaných skutečností na místě činu, provede fotodokumentaci ohledaného místa nebo provede jiný obrazový záznam. Na základě myšlenkového modelování události může zjistit, že určitá činnost musela zanechat v materiálním prostředí nějaké změny, které pozorování neodhalilo.

Při ohledání místa můžeme také narazit na skutečnosti, které lze logicky předpokládat, ale na místě je nenalezneme. Tyto skutečnosti nazýváme negativní okolnosti, které jsou velice důležité k rozpoznávání z inscenovaných a uměle vytvořených událostí. Například se předpokládalo, že do objektu se vniklo oknem, ale nalezené stopy odpovídají tomu, že okno bylo rozbito zevnitř.

Dokumentace průběhu a výsledků ohledání musí vytvořit takový obraz o situaci na místě činu, aby na základě těchto materiálů mohl kdokoli, kdo na místě činu nebyl,

vytvořit si ucelenou představu o situaci na místě činu a aby mohla být kdykoliv provedena rekonstrukce události nebo místa, kde bylo ohledání provedeno.

Protokol ohledání je z hlediska kriminalistiky prostředkem k podchycení skutečností souvisejících s ohledáním, které mimo jejich informační hodnoty mají i taktický význam a slouží ke stanovení dalšího postupu při prověřování události.

2.2 Zásady ohledání

Ohledání je velmi odbornou kriminalistickou praktickou činností, která je vymezena několika zásadami a mezi ně patří:

- a) Neodkladnost ohledání
- b) Neopakovatelnost ohledání
- c) Nezastupitelnost ohledání
- d) Řízení jediným vedoucím

Ad. a) Neodkladnost ohledání:

Je třeba si uvědomit, že materiální situace na místě činu se rychle mění a to zejména vlivem povětrnostních podmínek, biologických, chemických a fyzikálních procesů a negativně ovlivňuje informační hodnotu stop. Proto je nutné ohledání provést co nejdříve po získání informace o dané události, protože čím delší doba uplyne mezi vznikem stop na místě činu a ohledáním místa činu, tím se snižuje důkazní hodnota informací získaných při ohledání místa činu.

Ad. b) Neopakovatelnost ohledání:

U této zásady dochází k určitým rozporným názorům a to zejména v praxi, zda ohledání místa činu je nebo není neopakovatelný úkon, když řada ohledání místa činu je opakovaná. Opakované ohledání na místě činu zpravidla svědčí o neodpovědném a nedůsledném postupu na místě činu. Je však nutné připomenout, že v případech, kdy z objektivních příčin došlo k zastavení ohledání místa činu (např. špatná viditelnost), tak se nejedná o opakované ohledání místa činu, ale jde o pokračování přerušeno ohledání místa činu a zde zůstává informační a důkazní hodnota získaných informací zachována.

Ad. c) Nezastupitelnost ohledání:

Jde o velice významnou zásadu, která je však v praxi podceňována. Základ této zásady spočívá v tom, že informace o situaci na místě činu a o stavu objektů na místě činu získaná přímým pozorováním jsou nejvýznamnější a nelze je nahradit jiným úkonem. Jestliže ohledání místa činu bylo provedeno nekvalitně, tak žádným jiným úkonem např. výpovědí svědků, rekonstrukcí na místě činu, nemůže být nahrazeno. Informace, které byly získány následným úkonem, nebudou mít nikdy stejnou informační a důkazní hodnotu v trestním řízení jako informace, které byly získány při důkladném a řádném ohledání místa činu.¹

Ad. d) Řízení jediným vedoucím:

Ohledání je považováno za týmovou práci, na které se podílejí orgány činné v trestním řízení, technici a specialisté. Bývá jím zpravidla nejzkušenější policista nacházející se na místě činu, ne však nějaký znalec či technik, jejichž orientace je pro tuto činnost příliš specifická. Každý člen týmu musí znát své úkoly, které jsou přesně vymezené, a za jejichž splnění odpovídá. Velmi často se ale stává, že se po příjezdu týmu na místo činu objeví nové neplánované úkoly, které je nezbytné plnit. V případě nedodržení této zásady při ohledání by byl následkem zmatek.²

2.3 Druhy ohledání místa činu

V kriminalistické praxi je používáno několik druhů ohledání místa činu, které závisejí na mnoha faktorech, např. jak je místo činu rozlehlé (může se jednat o ohledání letecké nehody, nebo živelné pohromy), zda se ohledání místa činu provádí v interiéru, nebo v exteriéru, apod. Pro tuto práci budou podrobněji rozvedeno ohledání podle časové posloupnosti:

1. Ohledání prvotní
2. Ohledání opakovatelné
3. Ohledání doplňující

¹ <http://www.is.muni.cz>

² <http://ambis.cz>, s. 14

Ohledání prvotní - je první a je nejvýznamnější.

Ohledání opakovatelné – provádí se ohledání buď celé znovu, nebo provádí se jen ohledání určité části místa tr.činnosti.

Ohledání doplňující - ohledávají se objekty nebo jiné části, které nebyly dříve ohledány, neboť ne-byl znám jejich vztah k prověřovanému případu.

Způsoby ohledání

Před tím, než se vstoupá na místo, kde bude ohledání realizováno, musí se určit odkud, kam bude prováděno. Pak, lze hovořit o způsobech ohledání, kterými jsou:

Koncentrický způsob ohledání. Jde o ohledání místa činu ve spirále od okraje místa činu ke středu místa činu. Tento způsob ohledání se provádí zejména u ohledání místnosti např. při krádeži vloupáním. Jako začátek ohledání se většinou zvolí místo vstupu pachatele do místnosti.

Excentrický způsob ohledání. Jde o opak koncentrického způsobu ohledání, kdy ohledání postupuje ve spirále od středu k okraji místa činu. Tento způsob se používá zejména u ohledání místa, kde došlo k násilnému činu a na místě se nachází mrtvola. Počátek ohledání je zpravidla stanoven u těla oběti.

Frontální způsob ohledání. Jedná o ohledání místa činu v rojnici, kdy je ohledání prováděno skupinou od jedné hranice místa činu k druhé, nebo také mohou jít dvě skupiny proti sobě. Tento způsob se používá v rovinném, dobře přehledném terénu, zejména u ohledání místa velkých havárií.

Rajónový způsob ohledání. Tento způsob se také používá u ohledání v terénu, ale jedná se o terén členitý, kdy je místo ohledání rozděleno do několika sektorů a ty jsou ohledávány buď postupně, nebo současně. K ohledávání v jednotlivých sektorech je následně použit excentrický nebo koncentrický způsob ohledávání.³

³ <http://www.is.muni.cz>,

Ohledání objektů

Ohledání objektů rozlišujeme podle ohledání místa činu, ohledání mrtvol a místa jejího nálezu, hledání předmětů, ohledání dokumentů, ohledání zvířat a ohledání těla živé osoby.

Řada uvedených ohledání je prováděna postupně nebo souběžně jako komplex ohledání prováděného v rámci jednoho úkonu. Pro ohledání vypracovává kriminalistika obecná doporučení týkající se přípravy, vlastního provedení i dokumentace průběhu výsledku ohledání, které je potřebné přizpůsobit jednotlivým druhům ohledání a zohlednit i specifické postupy typické pro jednotlivé druhy ohledání.

Ohledání mrtvoly a místa jejího nálezu

S tímto způsobem ohledání se můžeme setkat spolu s ohledáním místa činu nebo jako se samostatným ohledáním. Vzájemný vztah mezi tělem oběti a místem, kde byla nalezena, je velmi důležitý pro zodpovězení otázky, zda místo nálezu je totožné s místem spáhání násilného deliktu.

Cílem ohledání mrtvoly i místa jejího nálezu je získat informace o okolnostech a příčině smrti, způsobu usmrcení případně i utajování násilného charakteru smrti, době smrti nebo jednání, které mělo za následek smrt, o usmrcené osobě, o možném motivu usmrcení, zda místo nálezu mrtvoly je shodné s místem činu, o způsobu dopravení mrtvoly na místo nálezu.

Ohledání předmětů

Tento druh ohledání je uplatňování zejména u předmětů nalezených na místě činu, zajištěných odnětí věci nebo zajištěných při prohlídkách. Ohledávány však mohou být i předmětem získané od svědků, poškozených, obviněných, nalezených v různých úkrytech nebo zajištěných jiným způsobem. Důkladné ohledání těchto předmětů umožňuje určit jejich původ, a je významné i pro šetření případu.⁴

⁴ STRAUS, J. A kol. *Kriminalistická taktika*. 2. Plzeň: 2008, s. 67 - 74

Ohledání dokumentů

Cílem ohledání dokumentů je zjištění a zajištění takových informací, které dokumenty povyšují na věcné nebolistinné důkazy, které souvisí s vyšetřovanou událostí. Ohledání dokumentů má tedy odpovědět na otázku zda daný dokument má vztah k prověřované události nebo zda může být dokumentace listinným důkazem.

Při ohledání dokumentu se zabýváme dokumentem nejprve jako celkem a poté jeho jednotlivými částmi.

Ohledání zvířat

Tento druh ohledání je uplatňován jen zcela výjmečně. Cílem takového ohledání je zpravidla identifikovat zvíře, stanovit jeho příslušnost k určitému hospodářství nebo konkrétní osobě. U uhynulých zvířat zjistit příčinu jejich úhynu a u zvířat usmrčených, mechanismus usmrcení. K ohledání zvířat je zpravidla přibrán specialista veterinář nebo alespoň zootechnik.

Ohledání těla živé osoby

Některé události zanechávají stopy na těle živé osoby, které jsou důležité pro objasnění události. Mimo to však může vzniknout potřeba zjistit určité znaky, nacházející se na těle živé osoby, důležité pro objasnění události. Mimo to však může vzniknout potřeba zjistit určité znaky, nacházející se na těle živé osoby, důležité pro identifikaci. V takových případech dochází k ohledání těla živé osoby, které však nesmíme zaměřovat s osobní prohlídkou. Cílem ohledání těla živé osoby, které však nesmíme zaměřovat s osobní prohlídkou. Cílem ohledání těla živé osoby je tedy zjištění a zajištění stop činu na těle člověka, zvláštních znamení a jiných znaků, na základě kterých můžeme usuzovat o spojitosti mezi touto osobou a prověřovanou událostí. Tento druh ohledání zpravidla zahrnuje ohledání oděvů, části těla, která nejsou zakryta oděvem a poté ostatními částmi těla ohledávané osoby.⁵

⁵ STRAUS, J. A kol. *Kriminalistická taktika*. 2. Plzeň: 2008, s. 67 - 74

Metody využívané při ohledání

K dosažení sledovaného cíle ohledáním je potřebné využívat účelného komplexu metod, které umožňují poznání skutečností souvisejících s vyšetřovanou událostí existujících v podobě stop na materiálních objektech tvořících situaci místa činu. Okruh metod využívaných při ohledání je značně široký a neomezuje se pouze na metody založené na smyslovém poznání, ale součástí metod ohledání tvoří i metody umožňující racionální poznání objektivní skutečnosti. Mezi metody využívané při ohledání patří především pozorování jako základní metoda ohledání, která je doplňována dalšími metodami, jakými je měření a vypočítávání, popisování, srovnávání, experimentování, modelování a způsoby logického myšlení, které především reprezentují analýza, syntéza a analogie.

Taktika provedení ohledání

Ohledání je potřebné chápat jako jednotný proces, který se řídí kriminalistikou vypracovanými doporučeními, je aktivní v tom, že působí na zkoumanou materiální situaci. Není jen pasivním pozorováním změn a objektů a jejich vzájemných vztahů, které jí tvoří, ale je i působením na materiální objekty.

Taktický postup při provádění ohledání se skládá ze tří fází a to z celkového ohledání, detailního ohledání a závěrečného ohledání.

Celkové ohledání

Začíná obhlídkou místa činu s cílem orientovat se na místě činu, určení hranic prostoru, který bude ohledáván, řešení otázky volby nejvhodnějšího způsobu ohledání, to je určení posloupnosti ohledání, výběr místa pro provedení orientačního a celkového fotografování a jeho uskutečnění.

Detailní ohledání

Přijímá všechna jemu dostupná opatření k zajištění stop trestného činu a pachatele jak na místě samém, tak i na jiných objektech.

Objekty pečlivě a detailně ohledává a zatímto účelem mohou být brány z místa činu.

Zajišťují se objekty ze stopami, snímají se stopy s těchto objektů, které nelze zajistit a není-li to možné. Tak se pořizují jejich kopie. Fixují se negativní znaky ve stavu předmětu. Provádí se detailní fotografování, stopy předmětů.

Závěrečné ohledání

Sepisuje se protokol o ohledání, a vypracovávají se potřebné plánky, schémata náčrtky.

V případě nutnosti provádí se daktyloskopování mrtvoly, zajišťuje její převezení na ústav soudního lékařství zkoumání po skončení závěrečné etapy ohledání.

Provádí se balení zajištěných objektů na místě činu.

Přímají na opatření k zajištění těch objektů, které mají důkazní význam a není je možné odebrat z místa činu.

Činí se opatření k zajištění zájmů dalších účastníků ohledání a jiných osob majících vztah k místu činu končí kritickým zhodnocením provedené práce z hlediska její úplnosti a úspěšnosti.⁶

⁶ STRAUS, J. A kol. *Kriminalistická taktika*. 2. Plzeň: 2008, s. 82 - 87

3 Postupy a úkoly na místě činu

3.1 Algoritmus postupu na místě činu při ohledání

Probíhající fáze na místě činu lze rozdělit na:

PRVOTNÍ ZÁSAH NA MÍSTĚ ČINU, který slouží k provedení neodkladných úkonů. Smyslem je zachovat konečnou strukturu místa činu do příjezdu výjezdové skupiny Policie ČR. Mezi neodkladné úkony se řadí zajištění osoby přistižené při páchání trestné činnosti, přivolání lékařské pomoci, prvotní ošetření zraněných, zabránění dalším škodlivým následkům, vyznačení přístupové cesty, zajištění totožnosti všech účastníků a svědků, pronásledování a organizování pátrání po pachateli, splnění povinností hlásné služby.

PŘÍPRAVA OHLEDÁNÍ místa činu je vyčleněná výjezdová skupina musí být v každém okamžiku připravena vyjet na místo, kde byl spáchán čin. Tato skupina je složena z vedoucího, kriminalistického technika a u ojedinělých případů je i nutný doprovod lékaře, policejního psůvoda nebo jiných policistů.

Také je velmi důležité získání informací od oznamovatele a policisty, který provedl prvotní zásah na místě události. Jak se změnila konečná struktura místa události a jaká opatření byla už provedena. Musí se dobře zváženo, zda nasadit služebního psa při pátrání po horké stopě. Velmi důležitá je orientační prohlídka místa události, vytyčení hranice ohledání a uzavření celkového přístupu na místo.

VLASTNÍ OHLEDÁNÍ MÍSTA ČINU je ohledání místa činu, které probíhá podle několika pravidel. Orientační ohledání jedná se o statické ohledání místa činu, ke zjištění stavu objektů a získání informací pro rozhodnutí, jak postupovat při detailním ohledání. Po celou dobu se nemanipuluje s žádnými předměty, pouze se označují významné objekty a jejich vzájemné pozice.

Detailní ohledání spočívá v detailním ohledání objektů nacházejících se na místě činu. Provádí se odborná dokumentace stop a jiných nálezů. Vytváření poznámek pro následné zdokumentování. V důsledku zajišťování stop dochází ke změně konečné struktury místa činu. Dominující postavení má vedoucí ohledání, který přerozděluje a řídí činnosti svých podřízených. Detailní ohledání místa činu je závislé na mnoha

faktorech a to třeba jak moc je místo rozsáhlé, v jakou roční dobu se čin stal a za jakých meteorologických podmínek.

Na **ZÁVĚR OHLEDÁNÍ** se dopracovávají veškeré dokumentace a to je například vytvoření protokolu o ohledání místa činu, náčrtky a kompletace fotografické dokumentace. Označení zajištěných stop, balení, zaslání ke zkoumání a zajištění objektu před nepovolanými osobami. Hodnocení průběhu a výsledků zde se hodnotí, jak bylo provedeno vyšetřování na místě činu. V hodnocení se zaznamenává, kdo byl na místě činu a jakou pracovní úlohu měl. Proto je velmi důležité během ohledání místa sestavovat dokumentaci tak, aby se později dalo vše doložit. Pomohou také nahrávky všeho druhu, ať už audio nebo video. Je dobré si sestavovat poznámky na místě činu a fotodokumentaci.⁷

⁷ Bc.Grepl, J. *Diplomová práce: Univerzita Tomáše Bati . Zlín 2010, s.40-43*

4 Kriminalistické učení o stopách

Poznatky o vlastnostech kriminalistických stop o možnostech jejich vyhledávání, zajišťování, dokumentování a zkoumání přináší kriminalistické věda resp. soubor dnes již samostatných kriminalistických věd, které zkoumají tu kterou kriminalistickou stopu.

V kriminalistické vědecké poznatky stopách se přenášejí do policejní praxe, protože kriminalistické stopy, představují při odhalování, vyšetřování a předcházení trestné činnosti rozhodující faktor pro proces poznání události, který se odehrál v minulosti.

Jakákoli kriminalistická stopa je nejvýznamnější materiální důkazní prostředek, který v sobě obsahuje informační hodnoty resp. identifikační znaky objektů, které je vytvořily. Proto je důležité z pohledu ohledání uvést informace o kriminalistických stopách, o zákonitosti vzniku, uchování a zániku kriminalistických stop.

Kriminalistická stopa je každá změna na místě trestného činu nebo kriminalistické události, související s událostí, která je zjištělná, zajistitelná a využitelná. Jedná se o změny v materiálním prostředí a ve vědomí lidí.

Kriminalistická věda rozděluje stopy na dvě základní kategorie a to je stopy:

- a) PAMĚŤOVÉ
- b) MATERIÁLNÍ

Z pohledu kriminalistické praktické činnosti a odborného a znaleckého zkoumání, lze kriminalistické stopy rozdělit na stopy :

1. Biologické,
2. Daktyloskopické.
3. Trasologické,
4. Mechanoskopické,
5. Balistické,
6. Chemické,
7. Pyrotechnické aj.

Pojem a význam kriminalistických stop je každá změna v materiálním prostředí nebo ve vědomí člověka, která příčinně, místně a časově souvisí s vyšetřovanou událostí.

Obsahuje kriminalistický a trestněprávně relevantní informaci.

Je zjistitelná a využitelná dostupnými kriminalistickými metodami, prostředky a postupy.

Význam kriminalistických stop spočívá v tom, že na základě informací obsažených ve stopách lze objasnit vyšetřovanou událost, zjistit pachatele, prokázat mu vinu a spravedlivě ho potrestat. S kriminalistickými stopami pracují proto nejen policejní orgány, vyšetřovatelé a znalci, nýbrž i státní zástupci a soudy. Materiální stopy jsou podle trestního řádu jedním z druhů veřejných důkazů. Informace z nich vyčleňují jednak sami policisté, jednak znalci. S paměťovými stopami pracují orgány činné v trestním řízení zejména při výsleších obviněných a svědků a při identifikaci osob a věcí znovu poznáním.

Každá materiální stopa má svého hmotného nositele. Zobecněné zkušenosti ukazují, že materiální stopy vznikají především s předáním hmoty, například nervy potu z papilárních linií. Působením energie, například kinetické a změnou vnitřní struktury hmotného nositele stopy, respektive i objektu vytvářejícího stopu, například tepelným působením.⁸

Zákonitosti vzniku, uschování a zániku kriminalistických stop

Kriminalistika chápe události trestného činu jako jeden z materiálních jevů objektivní reality, který spočívá zpravidla ve vzájemném působení dvou systémů a to na jedné straně pachatele a jím použitých prostředků a na druhé straně místa činu a na něm se nacházejících předmětů útoku.

Výsledkem tohoto vzájemného působení jsou změny v materiálním prostředí i ve vědomí lidí, které nazýváme kriminalistickými stopami, protože jsou příčinně,

⁸ HLAVÁČEK, J., PROTIVÍNSKÝ, M., *Praktická kriminalistika*. Praha: 2007, s. 13 - 14

místně a časově související s vyšetřovanou událostí. A obsahují kriminalisticky a trestněprávně relevantní informace o skutkových okolnostech události.

4.1 Biologické stopy

Je to biologický materiál lidského původu a jedná se o nejčastěji se vyskytující a jsou nejpodstatnějších stop v oblasti biologie. Biologické stopy vznikají násilným nebo samovolným oddělením od lidského organismu v podobě krve, části tkání, nebo samovolným odloučením materiálu bez použití násilí. Jedná se o moč, pot, sliny, slzy, plodovou vodu a jiné.

Biologické stopy mohou pocházet z pachatele, oběti či jiné osoby zainteresované do kriminalistické činnosti. Výskyt těchto stop může být na místě činu například na oblečení a těle pachatele či oběti, na nástrojích a předmětech použitých při trestné činnosti také se mohou vyskytovat na motorových vozidlech a jiných předmětech.

K biologickým stopám řadíme i materiál, který může být i zvířecího původu. Kriminalistická biologie se jím zabývá zpravidla jen do doby, než se prokáže, že se skutečně jedná o materiál zvířecího původu.

Biologický materiál rostlinného původu je to zkoumání, které probíhá jen ve výjimečných případech jako je tabákových výrobků či identifikace rostlinných zbytků nalezených v souvislosti s konkrétní trestnou událostí.

Hlavní druhy biologických stop v kriminalistice se nejčastěji setkáváme jsou: a) s biologickými stopami v podobě jako je například, krev, sliny a pot, ejakulát, vlasy a chlupy, kosti a kostrové nálezy a v moči.⁹

4.2 Daktyloskopické stopy

Daktyloskopické stopy vznikají velmi jednoduchým mechanismem. V podstatě stačí, aby se pokožka pokrytá papilárními liniemi, což je na lidských dlaních, chodidlech, a prstech rukou a nohou, dotkla vhodného nosiče a přenesla na něj vzhled obrazce papilárních linií. To se může stát několika různými způsoby.

⁹ Bc. Grepl, J. *Diplomová práce: Univerzita Tomáše Bati . Zlín 2010, s. 51-54*

Daktyloskopické stopy se vyskytují jako stopy plošné nebo jako stopy plastické. Podle jejich viditelnosti je můžeme dělit do dvou skupin:

- A) **VIDITELNÉ** což jsou plošné navrstvené. Nejčastěji se vyskytující stopou ruky je plošná stopa, jež je vytvořena potními výměšky kůže. Plošná stopa může vzniknout prostřednictvím jiných látek, se kterými pachatel přišel do styku. Setkáváme se tedy se stopami barevnými, krvavými, mastnými nebo prašnými. Dále to jsou plošné odvrstvené, které vznikají tehdy, když pachatel uchopí předmět, na kterém se nachází souvislá vrstva, nebo bláto, krev, barva. A jako poslední stopy plastické, ty vznikají na objektech, které jsou schopny plastické deformace tlakem.
- B) **SKRYTÉ** jedná se o stopy, které jsou při běžném osvětlení pouhým okem neviditelné nebo jen stěží viditelné. Tyto vznikají přenosem potu, který je přítomen na povrchu lidské pokožky, na předměty, jichž se člověk dotýká. Vlastní stopa je tvořena odparkem potu, to je směsí solí, tuků a bílkovin. Voda, která tvoří základ potu, se pochopitelně odpaří. Významným kritériem, podle kterého se daktyloskopické stopy dělí, je počet identifikačních znaků obsažených ve stopě.

Rozlišujeme také u stop upotřebitelnost k identifikaci. Za upotřebitelné máme ty stopy, které obsahují deset a více identifikačních znaků a mohou sloužit jako důkazní prostředek po provedeném identifikačním zkoumání,

U vyhledávání, vyvolávání a zajišťování daktyloskopických stop se představují relativně malé objekty, mnohdy snadno poškoditelné nebo zničitelné neodborným zásahem, proto je jejich vyhledávání a zajišťování náročné a vyžaduje odborné znalosti.

Daktyloskopické stopy se mohou vyskytovat na předmětech tvořících prostředí, v nichž došlo k trestné činnosti, na jednotlivých částech budov (okna, dveře, zárubně), na jednotlivých věcech napadené osoby, na nástrojích, prostředcích a zbraních použitých k provedení trestné činnosti, na odcizených předmětech, na věcech pachatele, kde mohou být daktyloskopické stopy poškozeného.

Kriminalistická daktyloskopie umožňuje identifikaci osob podle stop zanechaných na místech kriminalisticky relevantních událostí, identifikaci neznámých mrtvol, identifikaci osob, které nechtějí nebo nemohou prokázat svoji totožnost, zjištění,

zda zajištěná daktyloskopická stopa nebyla vytvořena osobou, která se již v minulosti dopustila doposud neobjasněné trestné činnosti.

PROCES DAKTYLOSKOPICKÉ IDENTIFIKACE MÁ TŘI STÁDIA.

V prvním stadiu zkoumá znalec objekty identifikace z hlediska jejich vhodnosti pro identifikační zkoumání. Na základě zkoumání mechanismu vzniku stopy pak určuje skupinovou příslušnost. Kromě poznatků o technické hodnotě stopy lze získat i cenné taktické informace vhodné k operativně pátrací činnosti.

Ve druhém stadiu provádí znalec vlastní srovnávací zkoumání a hodnocení jednotlivých identifikačních znaků obsažených v identifikačních objektech, jak z hlediska jejich kvality, tak z hlediska kvantity. Hodnocení daktyloskopických identifikačních znaků se provádí souběžně u obou identifikačních objektů, kdy se dílčí výsledky porovnávají se závěry o shodnosti či rozdílnosti znaků.

Ve třetím stadiu provádí znalec na základě analýzy a syntézy předchozího zkoumání zhodnocení všech dílčích závěrů. Podle kvantity a kvality daktyloskopických identifikačních znaků rozhodne o shodnosti zkoumaných objektů z hlediska původu jejich vzniku. Posuzování informační hodnoty daktyloskopických stop na místě činu není v podstatě možné. Pouze soudní znalec může rozhodnout o nepoužitelnosti některých stop.

Daktyloskopické sbírky se tvoří z upotřebitelných stop a srovnávacího materiálu pro potřeby kriminalistické identifikace. Tyto sbírky zahrnují sbírku otisků prstů a dlaní osob, sbírku stop z neobjasněných případů, sbírku stop z objasněných případů.¹⁰

4.3 Transologické stopy

Trasologie je kriminalistický vědní obor zabývající se vyhledáváním zajišťováním a zkoumáním stop osob, zvířat a věcí, které nejsou zahrnuty v jiné skupině kriminalistických stop. Trasologické stopy jsou nositeli informace o vnějších nebo biologických vlastnostech objektu, který stopu vytvořil.

¹⁰ <https://www.sosoom-zlin.cz>, s. 70-79

Trasologické stopy dělíme na:

- a) objemové a
- b) plošné.

Další její dělení je závislé na vlastnostech objektu, který stopu vytvořil. Podle toho dělíme trasologické stopy na stopy dopravních prostředků, tady se jedná o identifikaci vozidel opatřenou především pneumatikami. V menší míře lze zařadit do této skupiny i vozidla pásová, smyková.

Identifikace probíhá podle stop dezénu. Podle jeho vlastnosti lze vozidlo, které stopu vytvořilo, kategoricky zařadit do skupin například nákladní či osobních vozidel podle rozvoru a rozchodu kol vozidla.

Dalším znakem je individuální identifikace konkrétní pneumatiky pomocí vzoru dezénu, sjeté pneumatiky, nesrovnalosti na silnici.

Dalším trasologickou stopou vhodnou pro zkoumání jsou stopy obuvi. Tyto stopy se vykytují na místě činu často. Podle druhu podrážky lze stopu kategoricky přiřadit k určité typové skupině, jako jsou typy monolitní, tvárnice, kolíčková, válená, hloubka dezénu, rozměr obuvi. Obzvláště si všímáme zvláštních identifikačních znaků, jako jsou praskliny, stopy po opravě obuvi, opotřebení podrážky.

Dále to jsou stopy bosých nohou. Tyto stopy se řadí do oblasti trasologie tehdy, jestliže stopa neobsahuje informace o vlastnostech papilárních linií. Identifikace osob podle stop bosých nohou je zcela výjimečná. Stopy spíše vypovídají o vlastnostech osoby, typu, zdali se jednalo o dospělého lověka či dítě. Jak byla osoba vysoká a jaká byla její hmotnost.

Spadají zde i stopy pohybu člověka. Zde se jedná se o bipedální lokomoci člověka. Vypovídá o vlastnostech a směru pohybu, zdali se jednalo o chůzi, běh či skok. Nejčastější výskyt je v měkkém terénu či sněhu. Z pěšinky chůze lze zjistit biometrický obsah stopy. Dále se tyto poznatky mohou rozšířit o poznatky zvláštností chůze jako je napadání na jednu nohu, chůze o holi, kulhání, deformace, amputované části končetin.

Stopy zubů člověka slouží také jako předmět ztotožnění určité osoby a jde o stopy trasologické. Jedná se zpravidla o stopy nakousnutí nebo odkousnutí.

Stopy jiných částí lidského těla se rozumí stopy nosu, uší, kolen nebo stopy oděvních součástí na rukou a nohou. Trasologickými stopami jsou také otisky nebo vtisky rukavic, saka, svetrů. Tyto stopy poskytují taktickou hodnotu. Lze podle nich určit skupinové zařazení odvětví objektu a ve výjimečných případech vede stopa k identifikaci objektu.

Stopy nohou zvířat. Tyto stopy se na místě činu vyskytují velmi zřídka a vyskytují se většinou v případech krádeží vzácných zvířat, pytláctví, napadení psem. Nejedná se o stopy nohou psů, koní, lesní zvěře a jiných zvířat. Patří sem i stopy částí těl zmíněné zvěře třeba stopy paroží, drápů, zubů.

Stopy přemístování předmětů, poskytují především taktický význam. Poukazují na určité změny na místě činu způsobené posunem nábytku, vlečením zavazadel, lidského těla.

Trasologické stopy jsou velmi často viditelné a jejich vyhledání vyžaduje jen pečlivé hledání místa činu. Při ohledání místa činu musíme být obzvlášť pozorní a opatrní, aby nedošlo k poškození či úplnému zničení trasologické stopy. Některé trasologické stopy bývají vytvořeny na lesklém povrchu nebo koberci za pomoci mikroskopické vrstvy prachu a na první pohled působí jako stopa latentní.

Postup při zajištění trasologických stop by měl vypadat takto: v první řadě být opatrný hned při vstupu s pohybem na místě činu tak, abychom nepoškodili žádnou ze stop. Dále odhalení latentních trasologických stop pomocí správného bočního osvětlení. Musí se zviditelnit stopy pomocí uvedených postupů a nakonec se vše vyfotografuje a sejmu se veškeré podezřelé stopy.¹¹

4.4 Mechanoskopické stopy

Mechanoskopické stopy se uplatní při kriminalistické identifikaci věcí, která se zabývá zkoumáním nástrojů, stop po nástrojích a mechanismem jejich vzniku. Podle mechanoskopických stop a deformací se zejména:

- a) zjišťuje postup a činnost pachatele na místě činu,

¹¹ Bc. Grepl, J. *Diplomová práce: Univerzita Tomáše Bati*. Zlín 2010, s. 57-61

- b) určuje skupinová příslušnost použitého nástroje,
- c) identifikuje nástroj, kterým byly vytvořeny stopy,
- d) zjišťuje, zda stejným způsobem nebo nástrojem nebyly vytvořeny stopy na dalších objektech a místech a prověřuje se zda čin není předstírán.

Kriminalistické mechanoskopie považuje za nástroj každý předmět, který byl použit k překonání překážky určené k zabránění vniku to je například nástroj:

- a) sériové tovární výroby,
- b) nástroj sériové tovární výroby dodatečně upravený,
- c) nástroj individuálně vyrobený k takovému účelu, aby dosáhl svého cíle.
Mezi takové nástroje lze zařadit páčidlo, natrhovač, kasařský hasák.

Objekty zkoumání mechanoskopie jsou převážně nástroje a jejich stopy, jak výše uvedeno. Sem spadají zejména:

- a) zámky,
- b) cylindrické vložky a kování,
- c) bezpečnostní úschovné objekty což jsou třeba tresory,
- d) plomby,
- e) porušená skla,
- f) mechanicky poškozené oděvní součástky,
- g) mechanicky poškozené předměty z kovových i nekovových materiálů .

Mechanoskopická identifikace vychází z následujících zákonitostí. První z nich je: *„neexistuje předmět s absolutně hladkým povrchem a žádné dva předměty stejného druhu nevykazují identickou strukturu povrchu“*.

Nositelem identifikačních znaků je nástroj, na jehož pracovních částech se nacházejí nerovnosti, které se jeví jako vyvýšeniny, prohlubeniny a různě členěné nepravidelné geometrické tvary pocházející z technologických postupů při výrobě nástroje, z úpravy a opotřebenosti nástroje při jeho používání. Tyto nerovnosti jsou jedinečné a ve stejném uspořádání, tvaru a velikosti se nemohou vyskytnout opakovaně.

Druhy mechanoskopických stop jsou v podstatě plastické. Podle trajektorie pohybu nástroje a způsobu vniknutí činné části nástroje do materiálu napadeného objektu se člení na:

1. Stopy statické, které vznikají zabořením činné části nástroje do materiálu, nedojde však k následnému pohybu nástroje. Je vhodné pro individuální identifikaci použitého nástroje.
2. Stopy dynamické, které vznikají zabořením činné části nástroje do materiálu a následnému pohybu nástroje.

Zajišťování mechanoskopických stop je převážně fotograficky dle zásad makrofotografie a měrné fotografie je velmi důležitý vhodný úhel nasvícení až po fotografickém zajištění následují případně další způsoby.¹²

4.5 Balistické stopy

Balistické stopy jsou předmětem zkoumání kriminalistické balistiky. Ta se zabývá zkoumáním a srovnáváním zbraní, vystřelených střel a nábojnic, střelivem do zbraní a jejich součástmi. Kriminalistickou balistiku označujeme jako nauku o zbraních a střelivu ve spojení s kriminalistickou mechanoskopií, která aplikuje a rozvíjí se na objekty významné pro objasnění trestních činů.

Na kriminalistické balistické expertíze se zkoumají zbraně a to zejména střelné a jejich součásti. Střelivo, jeho komponenty a produkty výstřelu. Účinnost zbraní a střeliva. Identifikace zbraně podle vystřelených nábojnic a střel. Objekty a okolnosti související se střelbou. Také se zabývají, zda zbraň nebyla použita k spáchání doposud neobjasněnému trestnému činu.

Zkoumáním se zjišťuje, zda jde o zbraň, střelnou zbraň a charakter střeliva. Druh, značka, původ, doba, výroba a charakteristika zbraně. Technický stav střelné zbraně, její způsobnost ke střelbě, činnost mechanismu, bezpečnost ovládní, odpor spouště, činnost pojistek, výskyt závad, možnost nežádoucích výstřelů, provedené dostatečné úpravy nebo opravy zbraně. Přesnost střelby. Příčina selhání nebo havárie zbraně. Druh, ráže, původ a stav nábojů. Laborace nábojů a jednotlivé komponenty.

¹² <http://www.dum.bpa-brno.cz>,

Účinky produktů výstřelu. Účinek zbraně a střel na objekt zásahu. Skupinová příslušnost zbraně podle vystřelených střel.

Při každém zkoumání zbraně, střel nebo nábojnic se provádí porovnání s nábojnici vedenými na Kriminálně-balistickém ústavu Praha v ústřední sbírce balistických stop z neobjasněných trestných činů.

Kriminálně-balistické expertizy se využívá zejména při objasňování násilných trestných činů známých pachatelů k jejich usvědčení, zvláště že čin spáchali, jakým způsobem, s jakou zbraní a jaké účinnosti a použitelnosti, a dále, zda s předmětnou zbraní nebyl spáchán ještě jiný, dosud neobjasněný trestný čin.

Násilných trestných činů s neznámým pachatelem k zjištění, zda stopy na místě činu byly způsobeny střelnou zbraní, jaké verzi odpovídají, vznik a charakter stop, průvodních znaků nebo následek zásahu střelou popřípadě, zda nechybějí stopy, které by se musily na místě udávaného děje vyskytnout.

U násilných trestných činů spáchaných neznámými pachateli, podle vystřelených nábojnic nalezených na místě činu a střel vyjmutých z těla mrtvol, z těla postřelené osoby nebo z jiného zasaženého objektu, se zjišťuje skupinová příslušnost zbraně zejména k pátracím účelům.

Byla-li zajištěna zbraň, zjišťuje se individuální totožnost zbraně. Podle prasků průstřelů ve skleněné tabuli se zjišťuje pořadí po sobě jdoucích výstřelů.

Zbraně a náboje se vyhledávají zejména v okolí místa činu a trasy odchodu z místa, kde pachatel mohl zbraň odhodit, zvláštní pozornost se věnuje studnám, rybníkům, řekám, místům, kde mohly být ukryty zahrabáním do země.

Na místě činu při osobní prohlídce, při domovní prohlídce, při které se věnuje pozornost kromě nábytku i rozmanitým skrýším v podlaze, pod okenním parapetem, úkrytům ve zdi, v komíně, v kamnech, za trámy na půdě, po palivem ve sklepě, v koupelně apod.

Zbraně a náboje mohou být dále zajištěny náhodným nálezem, například v dopravním prostředku, mezi odpadky, při opravách domů a bytů, demolicích budov a odnětím neoprávněným držitelům zbraní.

Vystřelené nábojnice se vyhledávají a zajišťují zejména na místě činu nebo na jiných místech, kde ze zbraně dosud nenalezené bylo patrně stříleno i nábojnice se v těchto případech zajišťují k získání porovnávacího materiálu pro identifikaci nábojnice či střely, která byla zajištěna při ohledání.

Střely se vyhledávají a zajišťují zejména v těle usmrcených nebo zraněných osob, jde-li o zástřel, při průstřelech nebo nástřelech těla nebo předmětu ve zdi, ve stropě, a to uvnitř místnosti, kde bylo vystřeleno nebo kam střela dopadla zvenčí, dále v nábytku, dveřích, okenním rámu.

Při zajišťování střel se přihlíží k tomu, že zástřely jsou mnohdy nezřetelné a kromě toho se střela při nárazu na tvrdý předmět může odrazit, roztržít nebo změnit směr letu. Proto je třeba prohledávat i nejbližší okolí a postupovat s náležitou pečlivostí.

Jiné věci a stopy k balistické expertize se vyhledávají v případech poškození objektů, někdy i na dosti nepřístupných místech. Přitom může jít o předměty zasažené zbloudilými střelami, jako o průstřely okenních tabulí a zásahy jedoucích vozidel.

Účelem zjišťování stanoviště střelce jde prokázat, odkud bylo vystřeleno. Při zjišťování stanoviště střelce se vychází ze souhrnu jednotlivých stop a z dalších zjištění, které zpravidla tvoří stopy nohou, místo nálezu nábojnic nebo zátek brokových nábojů, rozptyl broků, stopy zplodin výstřelu, průstřely a zástřely v objektech, účinnost střely, záblesk nebo zvuk, možnosti postavení střelce v terénu nebo v uzavřeném objektu. Zkoumání se provede zpravidla na místě činu.

Důkazní souvislosti zjišťování směru střelby jsou z taktického hlediska, zjišťování objektů zkoumání. Zjišťování směru střelby se provádí k objasnění polohy zbraně v době střelby a v souvislosti s tím i zjištění stanoviště střelce a způsobu střelby.

Směr střelby se zjišťuje ze souhrnu údajů vyplývajících z ohledání místa činu a dalších údajů. Z vyhodnocení členitosti terénu, překážek, sklonu zasažené osoby v době výstřelu a dráhy letu střely podle místa nálezu střely, z výsledků prohlídky těla zraněného a z dokumentace pitvy, ze zkoumání oděvních součástí zasažené osoby.

Důkazní souvislosti zjišťování vzdálenosti střelby je z taktického hlediska zjišťování objektů zkoumání.

V případech zranění nebo usmrcení osob střelnými zbraněmi se zpravidla zjišťuje, z jaké vzdálenosti bylo proti předpokládanému předmětu nebo materiálu vystřeleno.

Vzdálenost střelby se zjišťuje ze souhrnu údajů ohledání místa a jeho fotodokumentace a plánu, pitevního protokolu a závěrů histologických, mikroskopických a chemických vyšetření střelných ran. Z vyhodnocení deformace střely, zkoumání vstřelové strany zasaženého objektu.

K zjištění vzdálenosti střelby se vyžádá u pitvajícího lékaře přesný popis směru střelného kanálu, stav střelného zranění, a to poloha a zasažené orgány, vzhled, rozsah. Vždy se vyžaduje histologické a mikroskopické vyšetření rány a jejího okolí.

V případě zranění střelnou zbraní vyzve se ošetřující lékař, aby důkladně prohlédl vstřel a jeho okolí, střelný kanál i výstřel zejména s ohledem na přítomnost zplodin zajistil pro další chemická, mikroskopická vyšetření. O všech těchto zjištěních se sepíše podrobné protokoly, které se připojí k žádosti o balistickou i chemickou expertizu.

Došlo-li ke smrtelnému následku, zajistí se, aby mrtvola nebyla svlékána z oděvu, kterým střela pronikla. Pitvající lékař se pak vyzve, aby porovnal, zda vstřelové a výstřelové otvory na oděvu odpovídají stejným otvorům v těle.

V dožádání o určení vzdálenosti střelby se uvede, zda se mezi zkoumaným předmětem a ústím hlavně nenacházely v okamžiku výstřelu další předměty.

Zjištění doby střelby lze provést jen s pravděpodobnostním výsledkem a jen v některých případech zvláště za předpokladu, že zbraň nebyla čištěna. Při expertize se vychází ze stavu vývrtu hlavně a ze stavu konzervačních prostředků na pohyblivých částech zbraně.

Jestliže zbraň byla po posledním výstřelu vyčištěna a není napadena rzi, lze se vyjádřit, a to jen velmi přibližně, k době poslední konzervace, nikoli k době poslední střelby. Obdobně se lze velmi přibližně vyjádřit ke stáří eventuálně koroze.

Zkoumáním různých předmětů se zásahy střel se určují a fotografické dokumentace zásahu střel, stopy způsobené střelnou zbraní, přitom se zjišťuje, zda jde o průstřel, zástřel nebo nástřel.

Vstřely na objektech s průstřely a výstřelu, ze kterého směru bylo proti objektu vystřeleno, druh a ráže střely, vzdálenost ústí hlavně od zasaženého předmětu v okamžiku výstřelu.

Zkoumáním se zjišťuje zejména dráha letu střely, účinnost střely v různých bodech dráhy a další okolnosti související se střelbou.

Při zajišťování zbraně se zbraň i s okolím vyfotografuje a místo nálezu označí v protokolu a náčrtku.

Nabitá zbraň se vybijí, u pistole se vyjme zásobník a náboj z nábojové komory, u revolveru se nejprve zjistí a zaznamená poloha nábojových komor s nábojnicemi a náboji vzhledem k hlavní a teprve potom se vyjmou náboje a nábojnice. Ke zkoumání se zasílají zbraně nenabitě, musí-li se z vážných důvodů ponechat zbraň nabitá, dohodne se další postup s expertem.

Zároveň se zbraní se zajistí všechny zásobníky a náboje. Při nálezu zbraní, jejichž držitel není znám nejprve se zjistí, zda zbraň není nabitá, nelze-li vytěrák zasunout do hlavně až k lůžku pro dno nábojnice, předpokládá se, že v nábojové komoře je náboj, hloubka zasunutí se měří na vnější straně, při manipulaci se zbraní se dbá největší opatrnosti, poté se zbraň vybijí, má-li se zjistit, kdy bylo ze zbraně naposledy vystřeleno, uvede se, v jakém prostředí byla zbraň nalezena, popř. se zajistí i obal, v němž se nacházela.

Na místech, na kterých bylo použito střelné zbraně, se vyhledávají a zajistí všechny nábojnice, střely a náboje. Za tím účelem se zjistí, pokud je to možné, stanoviště střelce a směr střelby.

Při hledání nábojnic a nábojů se postupuje systematicky tak, aby žádný prostor nezůstal neprohlédnut. Podle okolností se použije tyč posunovaná tak, že ohraničuje celý již prohledaný prostor. Podle potřeby se použije služební pes, zejména v případech, kdy má být prohledán větší nebo nepřehledný prostor. Může se využít i hledače kovů.

Střela se vyjímá z předmětu, ve kterém vězí tak, aby se přitom stopy na střele neporušily nebo dokonce nezničily a nebyla tak znemožněna identifikace, proto se nepoužívají kovové nástroje.

Při vyjímání střel z těl osob a zvířat se dbá, aby stopy na střele nebyly poškozeny, to se lékaři připomene. Nesouhlasí-li počet vstřelových otvorů v těle s počtem nalezených střel, vyžádá se hledání střel pomocí rentgenu. Rentgenu se využije i k hledání střel, střepin nebo broků v tlustých částech oděvu, v matracích, peřinách.

Při přenášení, převážení, svlékání nebo jiné manipulaci s poraněnými nebo usmrčenými osobami se věnuje pozornost střelám, které mnohdy zůstanou v oděvu a mohou snadno vypadnout.

Místa nálezů střel, nábojnic a nábojů se popíše, zakreslí do plánu a označí se na fotografii, každá nábojnice, střela i náboj se samostatně zabalí do sáčku nebo krabičky a označí místem nálezů.

K zjišťování vzdálenosti střelby se zajišťují oděvní součástky. Okolí místa v střelu na oděvních součástkách se chrání před dalším poškozením, takové součásti oděvu se nevyklepávají od prachu, neperou, neznečišťují a neukládají do nevhodného prostředí. Pro účely zjišťování vzdálenosti ústí hlavně brokové zbraně od zasaženého předmětu, zasažené oděvní součástky nebo drobné předměty se ke zkoumání zasílají celé, pokud možno v původním stavu.

U rozměrných předmětů, které nelze ke zkoumání zaslat, se viditelně označí všechny zásahy jednotlivých broků a předmět se vyfotografuje s přiloženým měřítkem. V případě potřeby se zakreslí celkový rozptyl broků a přesně změří zasažená plocha. Obdobně se postupuje v případech, kdy jde o zásahy do těla osob nebo zvířat. Podle povahy případu se připojí i rentgenový snímek zástřelů broků.

Zkoumání vzdálenosti střelby na tělech osob a mrtvol provádí soudní nebo policejní lékař, popř. jiný expert - lékař. U mrtvol lze použít speciální otiskovací metodu.

4.6 Chemické stopy

Pracovníci chemických laboratoří musejí při práci být velmi opatrní. Musejí být seznámeni s potenciálním nebezpečím. Jsou seznámeni s používáním chemických látek.

Je nutné se řídit zásadami bezpečnosti práce v laboratoři, protože chemická laboratoř by měla být bezpečným místem k provádění chemických experimentů. Každá laboratoř má svůj laboratorní řád, který se musí dodržovat a který slouží k udržování pořádku v laboratořích a především k zabránění úrazů a nehodám.

Veškeré záznamy o provedeném měření, experimentech, pokusech se pečlivě a důsledně zaznamenávají, pro pozdější potřeby reprodukovatelnosti do laboratorních deníků, protokolů a hlášení.

Takový protokol musí obsahovat tyto náležitosti jako je jméno pracovníka, který experiment, měření prováděl, datum, číslo protokolu, zadaný úkol, co se bude zkoumat, dále stručný popis dané práce, použitá přístrojová aparatura a technika, možno i jednotlivé chemické rovnice, související výpočty, množství výchozích látek, příprava a ředění roztoků, jaké chemické látky a přípravky budou použity.

Každá laboratoř má již předem vypracované své postupy k jednotlivým metodikám, ale i zde je možno postupovat novým zkoumáním a experimentováním.

Poslední bodem v protokolu je závěr, který obsahuje zhodnocení zkoumání, měření, pokusu, jak slovním pojetím, tak matematicky to je například výtěžek dané látky, produktu v gramech nebo procentuální vyjádření hodnot, vysvětlení případných chyb a možnosti odchylek.

V závěru se shrnují nejdůležitější momenty jednotlivých stanovení a měření a v neposlední řadě k jakému výsledku a závěru se došlo, potvrzení nebo vyvrácení hypotéz, podezření.

Každá chemická laboratoř musí být vybavena základním vybavením, které představují speciální laboratorní stoly, přívody vody, plynu, digestoř zařízení pro práci se škodlivými, jedovatými a těkavými látkami.

Dále je nutná sušárna, váhové stoly a v neposlední řadě chemické sklo, nádoby, potřeby a pomůcky pro práci v laboratoři a chemikálie.

Chemikálie se musejí skladovat ve speciálních uzamykatelných skříních, zvláště na hořlaviny, kyseliny a louhy. Důležité místo zde mají i nádoby na tříděný odpad. V chemické laboratoři vše podléhá přísnému řádu, kde je vše dokonale popsáno a označeno popiskami, piktogramy a dalším označením, pro nemožnost záměny, nebo možnosti danou látku neidentifikovat.

Přístup pro nepovolané osoby je značně omezen do těchto laboratoří. V případě vstupu je nutno mít na sobě ochranný oděv a brýle a dbát pokynů pracovníků laboratoře.

4.7 Pyrotechnické stopy

Objekty kriminalistického pyrotechnického zkoumání jsou výbušniny, výbušné předměty, peroxidy acetonu, zásady vyhledávání a zajišťování pyrotechnických stop, prostředky pro nalezení a zneškodňování.

Objekty pyrotechnického zkoumání bývá v případech, pokud se objeví někde neznámé látky a předměty a je nutné zjistit zda se jedná o některý druh výbušniny nebo munice a jaké následky by mohly nastat při iniciaci.

Výbušné systémy může se jednat o nástražné výbušné systémy, které bývají pokládány v souvislosti se závažnou kriminalitou, respektive terorismem, anebo je možno těmito systémy vyhrožovat.

Mezi pyrotechnické stopy spadají například fragmenty výbušných systémů, povýbuchové zplodiny, účinky výbuchu na lidech a majetku.

Výbušniny a výbušné předměty jsou to především střelné prachy používané jako náplň do nábojů. Lze je uvést do explozivního hoření.

Trhaviny jsou určeny k trhacím pracím. Rozlišují se trhaviny průmyslové a vojenské.

Mají různou detonační rychlost. Aby došlo k detonaci, musí být trhavina iniciována mechanicky nebo tepelně. K detonaci je třeba detonátoru, například rozbušky. Na volném prostranství zapálená trhavina shoří. Trhaviny se vyrábějí tak, aby nebyly příliš citlivé a bylo možno s nimi manipulovat, skladovat je a převážet. K nejznámějším trhavinám patří tritol a pentrit.

Zvláštní skupiny trhavin tvoří trhaviny plastické . výbušná látka je obsažena v polymerním plastickém pojivu a trhavina je tvarovatelná například semtex.

Dále zde spadají třaskaviny a ty jsou vysoce brizantní a lze je snadno iniciovat úderem, elektrickým proudem, teplem, třením, plamenem. Používají se jako iniciátory k detonaci ostatních výbušnin

Pyrotechnické slože používají se při explozivním hoření nebo detonaci. Mezi další výbušné předměty můžeme zařadit například vojenské odminovače, průmyslové iniciátory, zábavná pyrotechnika, podomácku připravené výbušniny pro zábavu i k trestné činnosti například kamuflované předměty.

Nástražný výbušný systém Tato problematika je vysoce aktuální jak z hlediska trestné činnosti tak terorismu, uvádí se zde alespoň konstrukce klasického nástražného výbušného systému do elektrického obvodu je zapojena rozbuška, trhavina, zdroj napětí například baterka a spínač, kterým může být třeba elektrické relé s přijímačem, který je dálkově ovládán vysílačem.

Časový spínač je to budíček spínače, který sepne sama oběť například fotobuňka, spínací skřínka auta, tlačítko. Ke zjištění, že se převážejí nebo posílají výbušniny se používají detektory reagující na interakci výbušniny s procházejícím zařízením, dále se používá chemická chromatografie a cvičený pes.

Při výrobě jsou výbušniny značkovány zvláštní přísadou, aby z povýbuchových zplodin bylo možno určit druh použité výbušniny.

Vyhledávání a zajišťování stop a jejich pyrotechnické zkoumání může dojít v souvislosti s trestnou činností, terorismem nebo v důsledku nedbalosti.

Místo může být méně rozsáhlé nebo velmi rozsáhlé, vždy se musí provést tato opatření Přísná uzávěra místa události. Vyhledat a zajistit povýbuchové zplodina a zbylé fragmenty iniciačního okruhu, zjišťovat okolnosti, za nichž došlo k výbuchu, účinky, které nastaly, jaký druh výbušniny a iniciace byl použit, zda byly porušeny předpisy o zacházení s výbušniny. Ke znaleckému zkoumání se používá chromatografie a spektrometrie.¹³

¹³ <https://www.kriminalistika.eu>

5 Ohledání, vyhledání, zajištění a dokumentace kriminálních stop

Ohledání místa činu je zaměřené a spojené s vyhledáváním kriminalistických stop. Proto do této kapitoly budou zahrnuty metody, postupy a způsoby vyhledávání biologických, daktyloskopických, transologických, mechanoskopických a balistických stop.

Obecné zásady a postupy vyhledávání a zajišťování stop na místě činu jsou základní kriminalistickou kategorií.

Kriminalistická nauka o stopách zaujímá významné místo v kriminalistické vědě a praxi, protože kriminalistické stopy představují při odhalování, vyšetřování a předcházení trestné činnosti významný faktor pro proces poznání vyšetřované události jako je jev, který se odehrál v minulosti, adekvátní odraz o jeho průběhu, činnosti pachatele a jiných osob v procesu objasňování a vyšetřování události zúčastněných, o použitých prostředcích a nástrojích.

Každá kriminalistická stopa má svoji kriminalisticko technickou a taktickou hodnotu. Zásadní uplatnění kriminalisticko technické hodnoty je v procesu kriminalistické identifikace, vyjadřuje míru využití kriminalistické stopy pro identifikaci objektu, který stopu vytvořil.

Kriminalisticko taktická hodnota spočívá především v tom, že kriminalistická stopa poskytuje důležité informace o způsobu provedení kriminalisticky relevantní události, o osobách, které se na ní podílely, jejich činnosti, způsobu provedení činu, jejich fyzických, případně i psychických schopnostech, předmětu zájmu, způsobu příchodu a odchodu z místa.

Vyhledávání a zajišťování kriminalistických stop patří mezi základní a nejdůležitější úkoly kriminalistické praktické činnosti. Pro účely tohoto sdělení bude věnována pozornost pouze stopám materiálním, jinak nazývaným i stopami hmotnými, někdy též označovaným jako kriminalisticko technické stopy.

Kriminalistické stopy, které mají materiální charakter, je obrovský počet a snahy o jejich taxativní výčet nevedly nikdy k většímu úspěchu.

Tyto snahy kriminalistických teoretiků i praktiků byly ostatně ukončeny zhruba v polovině minulého století a následně se touto záležitostí žádný významný kriminalista nezabýval.

Pro ilustraci obtížnosti řešeného problému postačuje představit si, kolik různých variant materiálních stop může existovat například v problematice daktyloskopie, biologie, mechanoskopie, balistiky, trasologie, chemie, pyrotechniky a dalších kriminalistických disciplín.

Tím důležitější je existence solidních a verifikovaných postupů vyhledávání a zajišťování těchto stop, které v kriminalistické praktické činnosti umožní jejich pokud možno úplné nalezení, zajištění a následné zkoumání a vyhodnocení. To vždy výrazně pozitivně přispívá k efektivitě objasňování nejrůznějších kriminalisticky relevantních událostí a případnému následnému vyšetřování.

Vyhledávání materiálních stop souvisí především se skutečností, zda se jedná o stopy viditelné, nebo latentní.

Pojmem latentní jsou doposud běžně v kriminalistické praktické činnosti označovány materiální stopy, které jsou neviditelné neboli přesněji řečeno obtížně viditelné prostým lidským zrakem nebo jsou neviditelné bez využití různých osvětlovacích nebo jednoduchých optických kriminalistických prostředků v jejich nejrůznějších aplikacích.

Přesnější vymezení pojmu latentní však zřejmě souvisí s jejich obecnou nevnímatelností lidskými smysly například pachové stopy nelze až na výjimky vnímat lidským čichovým orgánem, stopy, na jejichž vytvoření se podílely neviditelné druhy záření to je ultrafialové, infračervené, rentgenové, radioaktivní.

Problematická je existence latentních materiálních stop, které by spadaly do oblasti dvou lidských smyslů, totiž chuti a hmatu.

Viditelné stopy zpravidla vyžadují při vyhledávání vzhledem ke svému charakteru pouze pečlivou a důkladnou práci pracovníků policie. Jedná se převážně o vyhledávání materiálních stop v souvislosti s ohledáním místa kriminalisticky relevantní události místa činu, ale běžně přichází v úvahu i ohledání řady kriminalisticky relevantních objektů jako je těl živých osob, mrtvol, oděvních součástí, nástrojů, zbraní a listin.

Mezi typické viditelné stopy patří stopy mechanoskopické, balistické, většina stop trasologických, řada stop biologických, chemických, pyrotechnických, stop ručního písma a psacích strojů a další. Pochopitelně i mezi těmito stopami existují též stopy latentní.

Latentní stopy vyžadují při jejich vyhledávání ve většině případů použití různých kriminalisticko technických prostředků.

V omezeném počtu případů postačuje však pouze lidský zrak, a to tehdy, když je možné prohlížený objekt pozorovat při šikmém až tečném přirozeném nebo běžném umělém osvětlení, což je sluneční světlo, světlo běžných bytových nebo obdobných osvětlovacích zařízení. To se týká například vyhledání prашných stop obuvi na různých podlahových krytinách, vyhledání prашných nebo mastných daktyloskopických stop.

Lokalizaci latentních materiálních stop lze v řadě případů pouze předpokládat. Je zapotřebí logicky uvažovat, kterých objektů a kterých jejich částí se mohl nebo dokonce musel pachatel, případně jiná osoba v souvislosti s konkrétní kriminalisticky relevantní událostí dotýkat, respektive být s nimi ve fyzickém kontaktu. Na takto vytypovaných místech se následně jejich možná přítomnost prověřuje.

V naprosté většině případů jsou při vyhledávání a následném faktickém zviditelnění latentních kriminalistických stop využívány jednodušší kriminalisticko technické prostředky.

Uplatňují se zejména různé druhy osvětlení, a to jak osvětlení využívající bílé světlo, tak i osvětlení barevným světlem, které se nejčastěji realizuje předřazením barevných filtrů před zdroj bílého světla.¹⁴

Vyhodnocení výsledků ohledání

Objektivně a důkladně prozkoumat mechanismus kriminalisticky relevantní události je možné, jen tehdy, je-li známá jak počáteční, tak i konečná struktura místa, prostředí nebo stavu jednotlivých objektů ohledání.

¹⁴ <http://doczz.cz/doc/221083/vyhledavani-a-zajisfovani-kriminalistickych-stop-na-miste>

Jejich srovnáním se zjistí případné nejasnosti, které vznikly po činu na místě, a ty mohou přinést důležité informace.

Ohledání se nevztahuje jen na to, v jakém stavu se místo nachází, ale zkoumá se i proztorové rozložení nebo časová posloupnost.

Díky tomu se dá vytvořit předpokládaný průběh událostí, které zapříčinily konečné změny na místě činu.

Kriminalista při vyhodnocování pozorování skutečností z místa činu a myšlenkového modelování události může zjistit, že určitá činnost musela zanechat v materiálním prostředí nějaké změny, které pozorování neodhalilo.

Při ohledání místa můžeme také narazit na skutečnosti, které lze logicky předpokládat, ale na místě je nenalezneme.

Tyto skutečnosti nazýváme negativní okolnosti, které jsou velice důležité k rozpoznávání z inscenovaných a uměle vytvořených událostí. Například se předpokládalo, že do objektu se vniklo oknem, ale nalezené stopy odpovídají tomu, že okno bylo rozbito zevnitř.¹⁵

Dokumentace průběhu a výsledků ohledání

Chceme-li, aby ohledání místa mělo i svou důkazní hodnotu v trestním řízení, musí být jeho výsledky řádně dokumentovány.

Dokumentace průběhů a výsledků ohledání musí vytvořit takový obraz o situaci na místě činu, aby na základě těchto materiálů mohl kdokoli, kdo na místě činu nebyl, vytvořit si ucelenou představu o situaci na místě činu a aby mohla být kdykoliv provedena rekonstrukce události.

K zadokumentování průběhu a výsledků ohledání se v současné době zpravidla využívá zejména protokol ohledání místa činu, kriminalistická fotografie a videozáznam a kriminalistická topografie.

¹⁵ RŮŽIČKA, L. Absolventská práce: Trivis - Střední škola veřejnoprávní a vyšší odborná škola prevence kriminality a krizového řízení Praha. Praha: 2015, s. 16 - 17

Protokol ohledání je z hlediska kriminalistiky prostředkem k podchycení skutečností souvisejících s ohledáním, které mimo jejich informační hodnoty mají i taktický význam a složí ke stanovení dalšího postupu při prověřování události.

Z procesního hlediska je protokol dokumentem, který má hodnotu důkazního prostředku, proto musí splňovat jak požadavky a taktická hlediska kriminalistiky, tak i požadavky trestního řádu.

Každý protokol ohledání obsahuje povinně tři základní části. Je to část úvodní, popisná a závěrečná.

Úvodní část protokolu

Tato část obsahuje zejména označení události v souvislosti s kterou bylo ohledání provedeno.

Povětrnostní podmínky ohledání.

Jméno, funkci, hodnost a zařazení policisty, který ohledání provádí a dalších účastníků ohledání.

A musí také obsahovat podměť k ohledání.¹⁶

Popisná část protokolu

Tato část obsahuje přesný popis ohledaného objektu, postupu při ohledání a výsledků ohledání včetně přesné specifikace zajištěných stop a předmětů.

Je to zpravidla v této posloupnosti:

Popis místa činu s přesným vymezením hranic ohledání.

Popis přístupových cest k místu a všeho, co bylo na nich nalezeno a zajištěno.

Jde-li o ohledání místnosti týká se to stropů i podlahy, vchodu a oken.

¹⁶ STRAUS, J. A kol. *Kriminalistická taktika*. 2. Plzeň: 2008, s. 87 - 89

Jaká je situace na místě činu, i popis míst, na nichž byly zajištěny stopy a předměty použité při spáchání činu a jiné věcné důkazy.

Zvláštnosti místa a daného případu ohledání.

Zjištění negativních okolností.

Závěrečná část protokolu je soupisem zajištěných stop, předmětů a dokumentů. Také konstatování, jak s těmito materiály bylo naloženo.

Poznamenává se rovněž jaká opatření byla na místě činu provedena a jaké dokumenty byly v souvislosti s ohledáním pořízeny.

Závěr tvoří popisné doložky všech účastníků ohledání.

Jsou toto například tyto doložky:

Fotografie, videozáznam, dokumentyce průběhu, výsledky ohledání.

Fotografie musí být číselně označená.

Kriminalistická topografie patří k dalším důležitým součástem dokumentace ohledání a jeho výsledku. Je nezbytným prostředkem grafického zobrazení situace a výsledků ohledání.¹⁷

5.1 Vyhledávání biologických stop

Pro vyhledání biologických stop se využívá několik chemických metod, které nám pomohou stopu zviditelnit. Jsou to, zásady zajišťování biologických stop, nikdy se biologických stop nedotýkáme holou rukou. Může tak dojít k znehodnocení stopy popřípadě náklady kriminalisty. Využíváme čistých nástrojů a obalů. Biologické stopy se odesílají ke zkoumání jedině suché.

Vyhledávání a zajišťování biologických stop pro účely vyhledávání je možné biologické stopy rozdělit na stopy:

- a) viditelné, kterými jsou krev, lejno, kosti, útržky tkání a
- b) neviditelné, kam řadíme pot, sliny, plodovou vodu.

¹⁷ STRAUS, J. A kol. *Kriminalistická taktika*. 2. Plzeň: 2008, s.87 - 89

Při vyhledávání se jako rozhodující faktor uplatní zkušenosti technika. Ten ví, kde by se stopa mohla nalézat, zná jejich vzhled a charakteristiku. Opatrně a pečlivě je třeba vyhledávat stopy na objektech, které mají podobnou barvu jako podklad, např. tmavý koberec na kterém jsou kapky krve. V některých případech se jedná o mikrostopy biologického materiálu, například nepatrné zbytky krve či částičky kůže na podlaze.

Způsoby vyhledávání biologických stop se pro toto vyhledání využívá několik chemických metod, které nám pomohou stopu zviditelnit. Je to ultrafialové záření, Luminol a O-tolidin. Ale při použití přípravků Luminol nebo O-tolidin si můžeme biologický materiál znehodnotit či poškodit tak, že se stane pro další expertizu nepoužitelný, proto si na to musíme dávat pozor.

Mezi zásady zajišťování biologických stop patří:

- a) Nikdy se těchto stop nedotýkáme holou rukou (může tak dojít k znehodnocení stopy popřípadě nákaze kriminalisty).
- b) Využíváme čistých nástrojů a obalů.
- c) Pokud je to technicky proveditelné zajišťujeme stopu in natura.
- d) V případech, kdy není možné stopu zajistit in natura, je ji zapotřebí sejmout z podkladového materiálu například seškrabováním materiálu ostrým nástrojem, smýváním materiálu na vatový tampón. V tomto případě je nutné zajistit i vzorek podkladového materiálu.
- e) Biologické stopy se odesílají ke zkoumání suché. Nevysušené materiály snadno podléhají biochemickému rozkladu, plísním, hnilobným změnám.

Vhodným materiálem pro zajištění biologické stopy je čistý papír a přípravky k tomu určené, třeba to mohou být štětičky, vatové tampóny, stěrky. Je žádoucí zajistit veškeré nalezené biologické materiály, protože vizuálně nelze zjistit, zda všechny pocházejí z jednoho organismu. Zajistit i srovnávací materiál biologického organismu vyskytujícího se na místě činu. Jedná se o bukalní stěry také u osob, které se pohybovaly na místě činu v době páchaní trestné činnosti. Tyto stěry se zajišťují sterilním zdravotnickým materiálem.

Odběr vzorků vlasů či slin může provést i kriminalistický technik. Odběry krve, ejakulátu a jiných vnitřních tekutin lidského těla zajišťují zdravotnická zařízení.¹⁸

5.2 Vyhledávání daktyloskopických stop

Daktyloskopické stopy se v kriminalistické praxi vyskytují velmi často a patří do skupiny stop, které zobrazují vnější strukturu objektu, který vytvořil. Pro účely identifikace osob jsou široce využívány, jelikož se velmi často vyskytují a poskytují informace jednoznačně vedoucí k individuální identifikaci.

Daktyloskopické stopy vznikají, když se pokožka pokrytá papilárními liniemi dotkne vhodného nosiče a přenesení tak na něj vzhled obrazce papilární linie. Tyto papilární linie můžeme rozdělit na obtisky a vtisky

Vyhledávání daktyloskopických stop se zásadně liší podle toho, zda se jedná o stopy latentní nebo viditelné. Latentní daktyloskopické stopy jsou velmi snadno přehlédnutelné díky své špatné viditelnosti až neviditelnosti. Jejich existence se především předpokládá na místech a předmětech, kterých se účastníci kriminalisticky relevantních událostí mohli nebo museli dotknout. Vychází se ze znalostí a zkušeností kriminalistů a z výpovědi svědků. Tato místa se následně prohlížejí.

Samotné vyhledávání latentních daktyloskopických stop se provádí pomocí vhodného světelného zdroje, s jehož pomocí lze pozorovat povrch jednotlivých předmětů pod různými úhly osvětlení a využití lupy. Tento způsob je vhodný pro vyhledávání stop na skle, kovech, lakovaných předmětech apod., ale je nepoužitelný pro papírové nosiče, textilie a některé plastické hmoty.

Vyvolávání daktyloskopických stop znamená zviditelnění latentních daktyloskopických stop. K vyvolání daktyloskopických stop vyvinula kriminalistická technika řadu metod, které lze používat s ohledem na druh stopy, kvalitu jejího nosiče, stáří stopy i další faktory.¹⁹

¹⁸ Bc.Grepl, J. *Diplomová práce: Univerzita Tomáše Bati. Zlín: 2010, s.54*

¹⁹ Bc.Grepl, J. *Diplomová práce: Univerzita Tomáše Bati. Zlín: 2010, s.46*

5.3 Vyhledávání a zajišťování trasologických stop

V materiálním prostředí se většinou vyskytují plošné stopy obuvi, zatímco v terénu se nejčastěji vyskytují plastické stopy obuvi, pneumatik, což je samozřejmě dáno charakterem nosiče stopy.

Vyhledávání stop je nutné provádět systematicky již od okamžiku vstupu do prostoru ohledání, vyhledané stopy se vhodně označí a chrání se před nepříznivými vlivy počasí nebo před pošlapáním. Vzhledem k charakteru tohoto druhu stop nestačí s jejich vyhledáváním přímo na místě činu, ale je potřeba je vyhledávat i v širším okolí.

Zajišťování trasologických stop je fotograficky, kde stopu je nutno fotografovat s přiloženým měřítkem v rovině se stopou, vhodné je použití stativu, v případě že stopa není na objektu dobře viditelná je účelné ji fotografovat při šikmém osvětlení. Fotografujeme vždy kolmo na stopu.

Vhodné je zajištění především prašných trasologických stop nebo stop v prachu na hladkých podkladech jako je sklo, linoleum, papír, dlaždičky, nábytek.²⁰

5.4 Vyhledávání a zajišťování mechanoskopických stop

Vyhledávání mechanoskopických stop nečiní v kriminalistické praxi závažné problémy. Naprostá většina stop je patrná pouhým okem při pečlivé prohlídce objektů, na kterých se výskyt mechanoskopických stop předpokládá. V některých případech, zejména při vyhledávání drobných částíček, je potřebné použít jednoduché optické pomůcky. Vyhledanou stopu je třeba pečlivě popsat a zanést do dokumentace ohledání místa činu.

Při zajišťování mechanoskopických stop se vždy upřednostňuje zajištění in natura. Spočívá buď v zajištění celých menších předmětů s mechanoskopickými stopami, nebo v oddělení části celku se stopami. Oddělení lze provést odříznutím, odstřížením, odmontováním, odbroušením nebo odpálením autogenem, ale vždy tak, aby nedošlo k poškození stopy. Zajištění stop in natura se neprovádí v případech, kdyby vznikla značná škoda, kdyby mohlo dojít k vážnému poškození drahého nebo jinak cenného předmětu.

²⁰ <http://www.bpa-brno.cz>, s.8-10

Druhý způsob zajišťování mechanoskopických stop spočívá v jejich fotografování. Fotografuje se podle zásad měrné fotografie a zhotovuje se vždy několik snímků za měněných fotografických podmínek. Významné je i fotografování stopy pod různými úhly a různě směrově orientovanými zdroji světla. Na jednom přehledném snímku musí být zachyceny všechny stopy nástroje zjištěné na určitém úseku překážky, aby bylo možné si podle snímku vytvořit představu o vzájemném rozmístění stop. Fotografie malých stop se musí zhotovit v co možná největším měřítku metodou makrofotografie.

Při výběru materiálu pro zajištění mechanoskopické stopy je třeba vzít v úvahu celkovou velikost stopy, strukturu povrchu nositele stopy, teplotu okolního prostředí.²¹

5.5 Vyhledávání balistických stop

Vyhledávání a zajišťování balistických stop předpokládá kvalitní práci při ohledání místa činu. Místa nálezů balistických stop se běžnými způsoby dokumentují. Nalezené zbraně je třeba z bezpečnostních důvodů vybit. Jen výjimečně lze dopravit ke zkoumání nabitou zbraň. Spolu se zbraní se zajišťují a ke zkoumání zasílají veškeré náboje a zásobníky, které byly spolu s ní nalezeny.

U revolverů se poznačí, ve kterých komorách byly nabity náboje. Místo nálezů nábojnice je třeba pečlivě zadokumentovat, protože může informovat o stanovišti střelce. Nábojnice ani střely se nečistí a nemanipuluje se s nimi. Při vyjímání střely zasažených předmětů je třeba dbát opatrnosti, aby nedošlo k jejich poškození. Nežádoucí je kontakt střely s kovovým nástrojem.

Nábojnice i střely je třeba vhodně zabalit, aby nedošlo k jejich poškození během dopravy. K vyhledávání nábojnic a střel v terénu je možné použít služebního psa, v těle člověka či zvířete pak rentgenový přístroj. Předměty se stopami zásahu střelbou se zajišťují buď in natura nebo se vhodným způsobem oddělí potřebná část. Přímou na místě je možné případně zajištění povýstřelových zplodin.²²

²¹ <https://www.sosoom-zlin.cz>, s.154-155

²² <https://www.sosoom-zlin.cz>, s.165

Závěr:

Cíle této práce, které byly vytyčeny v první kapitole, se podařilo splnit, neboť práce obsahuje přehlední informace o kriminalistické metodě ohledání místa činu, o kriminalistických stopách, o jejich vlastnostech, o jejich dělení a o způsobech jejich vyhledávání a zajišťování pro další identifikační zkoumání.

Je zcela nepochybné, že kriminalistická metoda ohledání v sobě zahrnuje řadu specifických postupů, které jsou realizovány moderními technickými prostředky. Je zcela nezbytné, aby osoby provádějící ohledání byly patřičně vzdělány, měly pracovní zkušenosti s vyhledáváním a zajišťováním kriminalistických stopy a dokázaly informace v nich obsažené již na místě alespoň částečně využívat.

Je také nezbytné, aby tyto osoby dodržovaly postupy, které kriminalistická vědy vyvinula pro vyhledávání, zajišťování a dokumentaci kriminalistických stop, aby je bylo možno následně využít pro archivaci nebo pro identifikační zkoumání.

Lze tedy konstatovat, že ohledání místa činu a kriminalistické stopy jsou základem pro získání důkazních materiálů.

V mé práci jsem se zabývala čtyřmi základními kapitolami. První kapitola popisuje celkové ohledání místa činu. Zabývám se tam pojmem ohledání, zásadami a druhy na místě činu.

V druhé kapitole jsem se zaměřila na postupy a úkoly na místě činu a to od prvotního zásahu až po závěrečné ohledání místa činu.

V třetí části jsem se zaměřila na kriminalistické učení o stopách. Popisuji zde pár vytyčených základních kriminalistických stop, které kriminalisté používají při ohledání místa činu.

Ve čtvrté části jsem se taktéž zabývala stopami a to se zaměřila na ohledání, vyhledání, zajištění a dokumentování těchto stop.

Zhodnocení celé mé práce je takové, že jsem splnila všechny mé vytyčené cíle, co jsem si na začátku stanovila. Také jsem získala spoustu nových znalostí v oboru ohledání místa činu, která je důležitou součástí kriminalistické práce.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literární zdroje:

1. RŮŽIČKA, L. *Absolventská práce: Trivis - Střední škola veřejnoprávní a vyšší odborná škola prevence kriminality a krizového řízení Praha*. Praha: 2015.
2. HLAVÁČEK, J., PROTIVÍNSKÝ, M., *Praktická kriminalistika*. Praha: 2007
3. KOVAŘÍKOVÁ, J. *Absolventská práce: Trivis - Střední škola veřejnoprávní a vyšší odborná škola prevence kriminality a krizového řízení Praha*. Praha: 2018
4. Bc. Grepl, J. *Diplomová práce: Univerzita Tomáše Bati*. Zlín: 2010
5. STRAUS, J. A kol. *Kriminalistická taktika. 2*. Plzeň: 2008

Elektronické zdroje:

6. Střední odborná škola ochrany osob majetku
[https:// www.sosoom-zlin.cz](https://www.sosoom-zlin.cz)
7. Bezpečnostně – právní akademie
<http://www.bpa-brno.cz>
8. Národní knihovna ČR
<https://www.kriminalistika.eu>
9. Vysoká škola AMBIS
<http://www.ambis.cz>
10. Masarykovy univerzita
<http://www.is.muni.cz>
11. Transkript
<http://doczz.cz/doc/221083/vyhledávání-a-zajišťování-kriminalistických-stop-na-místě>

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA ČÍSLO JEDNA

SCHÉMA PŮSOBNÍ PACHATELE NA DRUHÝ SYSTÉM

SEZNAM OBRÁZKŮ

OBRÁZKY JSEM NEPOUŽILA V BAKALÁŘSKÉ PRÁCI ŽÁDNÉ

SEZNAM ZKRATEK

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE JE PSANÁ BEZ ZKRATEK, POUŽÍVALA
JSEM POUZE CELÁ SLOVNÍ SPOJENÍ

PŘÍLOHA ČÍSLO JEDNA – SCHÉMA PŮSOBNÍ PACHATELE NA DRUHÝ SYSTÉM

Odrážený objekt.....pachatel.....jím použitý prostředek

Prostředek odrazu.....vlastnosti

Odrážející objekt.....místo činu

(Osoby a věci jako předměty útoku)

Projevy odrazu.....změny

V materiálním prostředí.....ve vědomí lidí

(hmotné stopy)

(paměťové stopy)

²³

²³ HLAVÁČEK, J., PROTIVÍNSKÝ, M., *Praktická kriminalistika*. Praha: 2007, s. 13